

Scholia in Matthaëum

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ ΕΙΣ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

17.289 ΚΕΦ. Α΄. Στιχ. ιη΄. Τοῦ δὲ Ἰησοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. Ὡδε μὲν γεννήσεως μέμνηται ὁ εὐαγγελιστής, κατ' ἀρχὰς δὲ τοῦ Εὐαγγελίου, τῆς γενέσεως. Ἐνταῦθα μὲν γὰρ λέγει· Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν, ἐκεῖ δὲ, Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τίς οὖν ἡ διαφορὰ τῆς γεννήσεως καὶ τῆς γενέσεως; καὶ ὡς ἀμφοτέρω ἐπὶ Χριστοῦ λαμβάνεται; Ὡσπερ ὁ λόγος οὗτος ὁ προφορικὸς κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἀναφῆς ἐστὶ καὶ ἀόρατος· ὅταν δὲ ἐν βιβλίῳ γραφῆ, καὶ οἰονεῖ σωματω θῆ, τότε καὶ ὁράται καὶ ψηλαφᾶται· οὕτως καὶ ὁ ἄσαρκος τοῦ Θεοῦ Λόγος καὶ ἀσώματος, οὔτε ὁρώμενος, οὔτε γραφόμενος κατὰ τὴν θεότητα, ἐπειδὴ ἐσαρκώθη, καὶ ὁράται καὶ γράφεται. Διὰ τοῦτο, ὡς σαρκωθέντος, καὶ βίβλος ἐστὶ τῆς αὐτοῦ γενέσεως. Ἄλλ' οὐκ ἐξήτηται ἐνθάδε τὸ, διὰ τί εἶπε βίβλος, καὶ οὐκ εἶπεν ὄρασις, ἢ λόγος· ἀλλὰ τὸ, τί ἐστὶ γέννησις, καὶ τί γένεσις; Διαφέρει γένεσις καὶ γέννησις. Γένεσις μὲν γὰρ ἐστὶ παρὰ Θεοῦ πρώτη πλάσις· γέννησις δὲ ἢ ἐκ καταδίκης τοῦ θανάτου διὰ τὴν παράβασις ἐξ ἀλλήλων διαδοχή. Καὶ ἔτι, ἢ μὲν γένεσις τὸ ἄφθαρτον ἔχει καὶ ἀναμάρτητον· ἢ δὲ γέννησις τὸ παθητὸν καὶ ἀμαρτητικόν. Ὁ οὖν Κύριος, τῆς μὲν γενέσεως τὸ ἀναμάρτητον φυσικῶς λαβὼν, τὸ ἄφθαρτον οὐ προσέλαβε· τῆς δὲ γεννήσεως τὸ παθητὸν εἰληφώς, τὸ ἀμαρτητικόν οὐ προσέλαβε, τὸν πρῶτον τοῖς κατ' ἄμφω μέρεσιν Ἀδὰμ φέρων ἀμείωτον. Οὐκοῦν εἴη ἂν ἐπὶ Χριστοῦ γένεσις μὲν, οὐκ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι πρόοδος, ἀλλ' ὁδὸς ἀπὸ τοῦ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχειν εἰς τὸ ἀναλαβεῖν τὴν τοῦ δούλου μορφήν· ἢ δὲ γέννησις αὐτοῦ διπλῆ γέγονε, καθ' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς. Τὸ μὲν γὰρ ἐκ γυναικὸς γεννηθῆναι καθ' ἡμᾶς· τὸ δὲ μὴ ἐκ θελήματος σαρκὸς, ἢ ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ Πνεύματος ἁγίου, ὑπὲρ ἡμᾶς. Ὡσπερ καὶ τὴν μέλλουσαν προανεφώνει 17.292 γέννησιν, ἣν ἡμῖν ἐμελλεν ἐκ Πνεύματος χαρίσει σθαι. ΚΕΦ. Ζ΄. Στιχ. ε΄. Μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων Στιχ. ς΄. Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. Ἴνα μὴ ἀγνοῶσιν οἱ μαθηταί, τίνες εἰσὶν κύνες, ἢ χοῖροι ἐν τοῖς ἀκροαταῖς, ἐπιμόνως ζητήσατε, φησὶν, ἐκ Θεοῦ, καὶ ἀποκαλύπτεται ὑμῖν πάντα. Ἀρχὴ μὲν γὰρ ἀρετῆς τὸ δι' εὐχῆς γινῶναι τὸ ἀγαθόν· εἶτα τὸ εἰδέναι πῶς δεῖ ὁδεῦσαι τὴν ἀρετὴν· τρίτον τὸ διὰ τῶν ἔργων κρούειν ἀνοιγῆναι αὐτῷ τὴν θύραν. Τοῦτο γὰρ σημαίνει ἢ διὰ τῶν χειρῶν κρούσις. Τρισσῶς γὰρ ἢ τῶν σωτηρίων δογμάτων ἀλήθεια λαμβάνεται, ἐπιμελεῖ εὐχῆ, καὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐν τῷ ζητεῖν τὰ θεῖα καταστάσει, καὶ περὶ τοῦ εὐρεῖν συναισθητῶς τῆς τῶν κεκρυμμένων Γραφῶν ἀσφαλείας τὸ βάθος, ἀκριβεῖ πολυπραγμοσύνη· οὕτω γὰρ ἀνοίγεσθαι φησὶ τὰς Γραφάς. Στιχ. θ΄. Τίς ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἔαν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; Στιχ. ι΄. Καὶ ἔαν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; Ὅρα δὲ εἰ γινώσις τροφή, ἣς ἄνω οὐκ ἔστι σώζεσθαι· οἷον ὁ περὶ τοῦ πῶς βρωτέον ἀκριβῆς λόγος. Ἰχθὺς δὲ καὶ οἷον ὄψον φιλομαθεῖ τὸ εἰδέναι σύστασιν κόσμου, ἐνέργειαν στοιχείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα, καὶ ὅσα ἐξῆς ἢ σοφία λέγει. Οὔτε ἀντὶ τοῦ ἄρτου λίθον δίδωσιν ὁ Θεός, ὃν ὁ διὰ βολος ἐσθίεσθαι ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ ἐβούλετο· οὔτε ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν, ὃν ἐσθίουσιν οἱ ἀνάξιοι τοῦ ἰχθὺν ἐσθίειν Αἰθίοπες. Πῶς δὲ τοὺς μαθητὰς πονηροὺς ἐκάλεσεν; Εἰ γὰρ καὶ ἠκολούθουν ἐκ προαιρέσεως, ἀλλ' εἶχον τὸ τρεπτὸν τοῦ ἀνθρωπίνου. Μόνον δὲ ἄτρεπτος ἦν καὶ θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός. Δόματα δὲ ἀγαθὰ καλεῖ τὰς πνευματικὰς δωρεάς. Ὁ δὲ Λουκᾶς Πνεῦμα ἅγιον εἶπεν, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἀγαθὰ. Καὶ οὐδὲν τὸ διάφορον. Τὸ γὰρ ἅγιον Πνεῦμα αὐτὸ ἐστὶ τὸ φῶς ἀγαθόν· διὸ καὶ τοῖς μετόχοις

αὐτοῦ δίδωσιν ἀγαθὰ. Τοῖς δὲ ἄγαν πονηροῖς, διὰ τὸ ἀνεν δότως ἀμαρτάνειν τρόπον τινὰ φύσις αὐτοῖς ἢ κακία γίνεται· οἷός ἐστιν ὁ Σατανᾶς καὶ οἱ δαίμονες. Δύναται γάρ τις καὶ τούτους φύσει κακοὺς εἰπεῖν, καίπερ μὴ φύσει κακοὺς δημιουργηθέντας, ἀλλ' ἐξ αὐτοπροαιρέτου κακίας ἀπεσκληρότητας. ΚΕΦ. Η'. Στιχ. ια'. Πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἤξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Εἰ στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἐστὶν ἡ ὁδὸς, καὶ ὀλίγοι οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν, διὰ ποίας οἱ πολλοὶ εἰσελεύσονται; περὶ γὰρ πλατείας καὶ εὐρυχώρου λέγει, ὅτι πολλοὶ εἰσελεύσονται δι' αὐτῆς. Καί φαμεν, 17.293 ὅτι ὁ μὲν τοῦ Σωτῆρος λόγος εἴρηται, ἐπειδὴ ὀλίγοι ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ ἐσώζοντο· οὐ πολλοὶ γὰρ ἐπίστευον ὡς αὐτόν. Διὸ καὶ ἔλεγε· Μὴ φοβοῦ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ Θεὸς ἐν σοί. Προφητικῶς δὲ ἐλέχθη τὸ, Πολλοὶ ἤξουσιν· ὡς περὶ τῶν μελλόντων πιστεύειν εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν. Πολλοὶ, φησὶν, ὡς πρὸς τοὺς μετὰ τὴν παρουσίαν μὴ πιστεύσαντας, οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἀνακλιθησόμενοι μετὰ Ἀβραάμ καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· καὶ τῷ ἀριθμῷ δὲ πολλαπλασίουσιν οὗτοι τῶν ἀπὸ Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὁμολογουμένων. ΚΕΦ. ΙΑ'. Στιχ. ια'. Ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν. Στιχ. ιβ'. Ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν. Φαμέν τὸ μικρότερον περὶ αὐτοῦ λέγειν τοῦ Χριστοῦ· μικρότερον δὲ κατὰ τὴν δόκησιν τῶν ἀκούοντων. Τὸ δὲ, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, δηλοῖ ἐν τοῖς πνευματικοῖς, καὶ ἐν τοῖς κατ' οὐρανὸν ἅπασιν καὶ θεϊκοῖς μείζονα ὑπάρχειν ἐκείνου τὸν Χριστόν. Οὕτως δὲ ἀναγνωσόμεθα, ὅτι, Μικρότερος· εἶτα, μικρὸν διαλιπόντες, ἐποίσομεν τὸ, Ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν. Ἡ δὲ βασιλεία τῶν οὐρανῶν αὐτός ἐστιν ὁ Χριστὸς, προτρεπόμενος πάντας εἰς μετάνοιαν, καὶ ἔλκων εἰς ἑαυτὸν διὰ τῆς χάριτος. ΚΕΦ. ΙΒ'. Στιχ. ιδ'. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ἐξελεθόντες, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. Ὅσω τις ἐγγίζει τῷ Ἰησοῦ, συμβούλιον οὐ λαμβάνει. Οὐ γὰρ ἐγγίζει τῷ Ἰησοῦ ἢ συμβουλή τῶν κακῶν. Ὅτε δὲ τις τοῦ Ἰησοῦ ἔρχεται ἔξω, συμβούλιον λαμβάνει τοῦ ἀπολέσαι τὸ φῶς, τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθὴν, τὴν ζωὴν, τὸν θησαυρὸν, τὸν μαρτυρήσαντα τὴν ἀγάπην, τὴν εἰρήνην. Τοῦτον ἂν τις ἀπολέσῃ, υἱὸς ἀπωλείας καλεῖται. Στιχ. ιε'. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, γνοὺς ἀπεχώρησεν. Οὐκ ἔδει γὰρ αὐτὸν μένειν μετὰ τῶν υἱῶν τῆς ἀπωλείας. Ἐκεῖνοι ἀπώλεσαν, ἡμεῖς, μὴ ζητήσαντες, εὕρομεν. Εὐρέθη γὰρ, φησὶ, τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν· ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. Αὐτὸς γὰρ ἦλθεν ἐπὶ τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα· αὐτοὶ δὲ ἐπελάθοντο τοῦ ἰδίου ποιμένος. Ἄνα χωρεῖ, οὐ δεδιὼς τὴν ἐπιβουλήν, ἀλλὰ τὴν κακίαν ἀναστέλλων· καὶ ἵνα μὴ τις οἰηθῇ διὰ δειλίαν αὐτὸν ἀποκεχωρηκέναι, πάντας οὖν ἐθεράπευσε, τὴν παναλκίαν αὐτοῦ ἐνδεικνύμενος δύναμιν. Πλὴν ὑποστέλλει μὴ δημοσιεύεσθαι, ὡς ἐπεικῆς καὶ ἀκενόδοξος. ΚΕΦ. ΙΓ'. Στιχ. ιδ'. Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῶν, κ. τ. λ. Καθ' ἑτέραν δὲ ἐκδοχὴν εἶη δ' ἂν, ἀγρὸς μὲν ἢ 17.296 Γραφῆ, πολλοῖς καταπεφυτευμένη ρητοῖς νομικοῖς τε καὶ γραφικοῖς, καὶ ἱστορικοῖς· θησαυρὸς δὲ τὰ τοῦ τοῖς ποικίλα ἐνόητα φανερά τε καὶ κεκρυμμένα νοήματα· καὶ Χριστὸς ὁ τίμιος τῆς Γραφῆς θησαυρὸς. Ἡ ἀγρὸς ὁ Χριστὸς, ἐν ᾧ Παῦλος λέγει ἐγκεκρυφθαι τοὺς ἀποκρύφους θησαυροὺς τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Τὰ οὐράνια τοίνυν πράγματα, καὶ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὡς περὶ ἐν εἰκόνι γέγραπται ταῖς Γραφαῖς, αἰτίνες εἰσι βασιλεία τῶν οὐρανῶν· ἡ δὲ ἐστὶν αὐτὸς ὁ Χριστὸς, οὗ ἡ γνώσις κατὰ δύναμιν ἐν ἡμῖν ἐστίν· εὐρίσκεται δὲ διὰ τῆς πίστεως, καὶ ἀγοράζεται διὰ τῶν ἀρετῶν. Εὐρὼν οὖν τις τὸν ἐν ταῖς Γραφαῖς θησαυρὸν τοῦτον, κρύπτει, μὴ ἀκίνδυνον εἰδὼς τῶν ἀπορρήτων τοῖς τυχοῦσι μεταδιδόναι. Ἄπεισι δὲ κρύψας, ἀγοράσων τὸν ἀγρὸν ὅπου ἂν βούλοιο· ὃν Ἑβραῖοι πρὶν ἐπιστεύθησαν, παρ' ὧν τοῦτον λαβὼν ὅστις κατ' ἄλλην παραβολὴν ἀμπελών ἐστίν, ἴδιον κτῆμα τοῦτον ποιεῖ, πάντα

πεπρακῶς αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα· κακία δὲ ταῦτ' ἦν, τῷ μηκέτι ζῆν τούτοις, νεκρωθῆναι δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ καὶ θελήμασι τοῦ αὐτοῦ. Οἷ γε μὴν περὶ μαργαριτῶν γράψαντες, φασὶν ἕξ εἶναι τὰς τούτων διαφορὰς, ὧν κρείττους οἱ κατ' Ἰνδῖαν ἐν κόγχαις γενόμενοι ἐκ δρόσου τῆς οὐρανιας. Οἱ ἥττους γοῦν μαργαρίται εἰσιν αἱ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, καὶ τῆς ἄλλης Γραφῆς ζητήσεις, ἃ ὁ ἐμπόνως ζητῶν, ἐμπορίας ἀποδιδόμενος, τὸν κρείττω τούτων ἀπάντων μαργαρίτην Χριστὸν ζητεῖ, πάντα ταῦτα καὶ παρόντα καλὰ ζημίας ἠγούμενος καὶ σκύβαλα πρὸς τὴν γνῶσιν τοῦ Χριστοῦ. Ἔτι σαγήνη ἐστὶν ἢ ἐκ τῶν παλαιῶν τῆς Γραφῆς λόγων πλοκή, ἣν ἀτελῆ δοκοῦσαν ὁ Χριστὸς ἐλθὼν τετελείωκεν. Αὕτη, εἰς τὴν τοῦδε τοῦ βίου ἐμβαλλομένη θάλασσαν, οὐ φύσεων συνάγει διαφόρων, ἀλλὰ γνωμῶν αὐτεξουσίων καὶ προαιρέσεων· ὡς εἶναι τὸ ἐκ παντὸς γένους συναγόμενον, ἐπαινε τοὺς καὶ ψεκτοὺς ἐν ταῖς πρὸς τὰ εἶδη τῶν ἀρετῶν, ἢ τῶν κακιῶν ἐπιβρεπείαις. Δύναται δὲ πρὸς τούτοις τὸ ἐκ παντὸς γένους συναγόμενον δηλοῦν τὴν ἀπὸ παντὸς γένους κλήσιν. Οὐκ ἂν δὲ τὴν σαγήνην ἐλκύσωσιν ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν, ἦτοι τὰ ἔξω τοῦδε τοῦ βίου πράγματα, οἱ ἄγγελοι, μὴ πληρωθεῖσαν τῷ πληρώματι τῶν ἐθνῶν· πλησθεῖσαν δὲ ἀναβιβάζουσι, καὶ ἕκαστον τῶν ὑπὸ τὴν σαγήνην καλῶν, εἰς τὸ οἰκεῖον τάγμα ἀποκαταστήσονται κατὰ τὰ ὀνομαζόμενα ἐν ταῦθα αὐτῶν ἀγγελία, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω βαλοῦσι. Τὸ δὲ ἔξω ἢ κάμινός ἐστι τοῦ πυρὸς, καθὼς φησὶν ὁ Σωτὴρ ἐν τοῖς ἐξῆς· οἱ μὲν γὰρ φαῦλοι τῶν ἰχθύων ἔξω ῥιπτοῦνται, οἱ δὲ τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς. Στ. μζ'. Πάλιν· Ὁμοία ἐστὶν ἢ βασιλεία τῶν οὐρανόων σαγήνη βληθείση εἰς τὴν θάλασσαν. Σαγήνης πλοκή νοητὴ ἢ ἐκ ποικίλων νοημάτων παλαιὰ καὶ καινὴ Γραφή· Θάλασσα, ὁ κυματούμενος τῶν ἀνθρώπων βίος. Τὸ πᾶν γένος τὸ ποικίλον 17.297 τῶν ἐν ἀνθρώποις προαιρέσεων, ἢ παντοίων ἐθνῶν κλήσις. Ἔργαται σαγήνης, ὁ Κύριος καὶ οἱ προσελθόντες ἄγγελοι διακονεῖν αὐτῷ. Ἀγγελία αἱ διάφοροι μοναί. Οὐκ ἀνάγεται δὲ ἢ σαγήνη, ἕως οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ. Ἡ οὕτως· Σαγήνη ἐστὶν ἢ ἀποστολικὴ διδασκαλία, ἢ ἀδιακρίτως συλλαμβανομένη Ἰουδαίου καὶ Ἑλληνας, βαρβάρους, Σκύθας, δούλους, ἐλευθέρους, πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς. Θάλασσα, ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος. Αἰγιαλός, τὸ τέρμα τούτου. Ἐν δὲ τῇ συντελείᾳ, ὅτε ἀνασπᾶται ἢ σαγήνη, ἀφ' ὀρίζονται ἀπὸ τῶν φαύλων οἱ ἀγαθοὶ, οἱ μὲν τιμώμενοι, οἱ δὲ κολαζόμενοι. Οὐ γὰρ πάντων τῶν πιστῶν ὁμοίος ὁ τρόπος. Ἴνα δὲ μὴ νομίση τις, ὅτι ἔξω μόνον βάλλονται οἱ ἄπιστοι καὶ πονηροὶ, ἐσήμανεν, ὅτι εἰς διηνεκὴ κόλασιν παραπέμπονται· Καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς, καὶ τὰ ἐξῆς. ΚΕΦ. ΙΗ'. Στίχ. ε'. Καὶ ὅς ἐάν δέξηται παιδίον τοιοῦτον ἐν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται. Παραίνει δέχεσθαι τοὺς πιστοὺς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐν παιδίον τοιοῦτον, ἢ ἐν τοιούτων τῶν πνευματικῶν καὶ μεμορφωμένων τὸν Χριστὸν, κατὰ τὸ ταπεινώσαι τὸ ἑαυτοῦ πνεῦμα. Κατὰ δὲ τὸν Λουκᾶν, τὸ δεικνύμενον ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος παιδίον δέχεσθαι δεῖ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ἵνα ἐν αὐτῷ δέξηται τὸν Χριστὸν ὄντα καὶ ἐν τῷ Πνεύματι. Ἡ ἐν τοιοῦτον, ἐπεὶ ἐν εἰσι πάντες οἱ πνευματικοί. Προτρέπει δὲ ὁ λόγος καὶ τὸ δέχεσθαι τῶν ἀπλῶν καὶ πραέων τῇ καρδίᾳ ἐν τῷ λόγῳ Χριστοῦ. Ἀνακόπτων τὸ φιλόνηκον τῶν μαθητῶν (ἐπειδὴ ὅτε οἱ διδάσκαλοι μάχονται, σχίσματα γίνονται πολλῶν σκανδαλιζομένων, βουλομένων τῶν σκανδαλιζομένων ἐπισπᾶσθαι εἰς αὐτοὺς τοὺς ἄκροατάς), προλέγει τὴν μετ' αὐτῶν τιμωρίαν. Τοῦτο δὲ ἐπιτεταγμένως ἐλέχθη. Τουτέστιν κἂν εὐτελῆ ἄνθρωπον τῶν πιστῶν σκανδαλίσητε, βαρεῖα ἔσται καθ' ὑμῶν ἢ τιμωρία. Τὴν γὰρ ἀφόρητον τιμωρίαν διὰ τοῦ μύλου καὶ καταποντισμοῦ σημαίνει, τὴν ἐσομένην μετὰ τῶν τοὺς τοιοῦτους ὑβριζόντων. Σκάνδαλον γὰρ ἐν ταῦθα τὴν ὑβρίν καλεῖ. Ταῦτα δὲ φημι, ἐπειδὴ οἱ μὴ κροὶ εὐσκανδάλιστοί εἰσιν, ἵνα μὴ καταφρονῶμεν αὐτῶν. Ὁ γὰρ μέγας καὶ τέλειος ἐν ἀρετῇ παντὸς σκανδάλου καταφρονεῖ. Ἐξ ὧν δὲ προλέγει καὶ θρηνεῖ τοὺς τοιοῦτους, δίδωσιν αὐτοῖς καιρὸν μετανοίας. Εἰπὼν δὲ, Ἀνάγκη, οὐκ ἀναιρεῖ τὸ

αὐτεξούσιον, ἀλλὰ τὸ προ γνωστικὸν τοῦ πάντως ἐσομένου δηλοῖ. Διὸ καὶ τὸ οὐαὶ αὐτοῖς ἐπιφωνεῖ, ὡς ἔκουσίως πταίουσι. Κό λασιν δὲ λέγει τοὺς ἀσέμνους ζῶντας ἀνθρώπους. Στ. κ'. Οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνημμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἶμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. Στ. κα'. Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος, εἶπε· Κύ ριε, ποσάκις ἀμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; Δύο συνημμένοι ἐπὶ τῷ τοῦ Χριστοῦ ὀνόματι, σῶ 17.300 μα καὶ πνεῦμα, μὴ ἀντιστρατεύομενα· ὑποταγέντος μὲν τοῦ σώματος, τοῦ δὲ πνεύματος μεταδιδόντος αὐ τῷ θείας ζωῆς· τρεῖς δέ τε ὀλόκληρον, πνεῦμα, ψυχὴ, σῶμα, τηρεῖ τῇ παρουσίᾳ Χριστοῦ· Ἡ αἱ δύο διαθήκαι, ὅταν ὁ συναγωγὸς αὐτῶν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν αὐταῖς ἦ· τρεῖς δὲ, νόμον, προφήτας, Εὐαγ γέλιον· ἢ θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ λογισμὸν· ἢ τὴν κλησιν καὶ ἐκλογὴν, καὶ τὸ εἰς πρώτην τιμὴν τὰς σόμενον γένος μεθ' ἡμῶν. Τήρει δὲ, ὅτι οὐκ εἶπεν ἔσο μοι, ἀλλ' εἶμί. Ὡς Θεὸς γὰρ πανταχοῦ ὢν, ἐν μέσῳ ἐστὶ τῶν δι' εὐσεβείας συναπτομένων. Ἡ γὰρ παν ἐπίσκοπος τοῦ Θεοῦ δύναμις ἀμέριστος μεριστὴ γίνε ται τοῖς ἀξίοις. Ἐπειδὴ τῶν εἰς ἡμᾶς πταισμάτων ἡμεῖς κύριοί ἐσμεν τοῦ συγχωρεῖν, οὐ μὴ τῶν εἰς Θεὸν φθανόν των εἰ μὴ αὐτὸς ὁ Θεός· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Πέτρος τὸ, εἰς ἐμέ. Ἐρωτῶν γὰρ, ἕως τίνος χρεία μὴ μνησικακεῖν, ὡς μέγα προσέθηκε τὸ, ἑπτάκις. Ὁ δὲ Κύριος, τὸ ἄπειρον σημαίνων τῆς ἀνεξικακίας, εἶπεν τὸ, ἑβδο μηκοντάκις ἑπτὰ· τουτέστιν· Ὅσακις ἀμάρτη εἰς σέ, ἐὰν μετανοῇ, ἄφες αὐτῷ. Ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν ἀφοριζομένων μέτρον ὥρισεν ὁ Χριστὸς, οὐ μὴν καὶ ἐπὶ τῶν μετανοούντων, εἰκότως ἐρωτᾷ ὁ Πέτρος τό· Ἐως πόσου δεῖ δέχεσθαι τὸν μετανοοῦντα; Ὅρα δὲ εἰ δύναται· Ἐπεὶ ὁ μὲν ἕξ ἀριθμὸς ἐργατικὸς καὶ ἐν γενέσει κόσμου, ὁ δὲ ἑπτὰ ἀναπαύσεως· ὁ μὲν τὰ τοῦ κόσμου καὶ ὑλικά ἀγα πῶν, ἑξαμαρτάνων τέλος ἔχει τὴν ἑβδομάδα· ὅπερ νοήσας ὁ Πέτρος, συγχωρεῖν θέλει ἐν τῷ ἑπτᾷ. Ὁ δὲ Κύριος ἐπιτείνει τοῦτο ἐν τῷ αὐτῷ τρόπῳ, ἀναλόγως γὰρ μονάδος πρὸς δεκάδας καὶ ἑκατοντάδας, ὡς τὸν ὑπερβάντα τὰ κοσμικὰ μηκέτι ἔχειν ἄφεςιν τῶν ἀμαρτημάτων· ἢ γὰρ ἄφεςις ἐπὶ τὰ τῆδε εἶτε βρα δὺ, εἶτε τάχιον. ΚΕΦ. ΚΑ'. Στίχ. λγ'. Ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύ τευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθη κε, καὶ ὥρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν, καὶ ὠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξεδото αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπ ἐδήμησε, κ. τ. λ. Ἡ παραβολὴ οἰκοδεσπότην λέγει τὸν Θεὸν καὶ πατέρα, τὸν πολλὴν πρόνοιαν ἕξ ἀρχῆς εἰς τοὺς Ἰου δαίους ἐπιδειξάμενον. Ἀμπελῶν δὲ ἀπλῶς μὲν ὁ πρῶ τος λαὸς, τουτέστιν ὁ Ἰσραὴλ, φυτευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Φραγμὸς δὲ ὁ νόμος, οὐκ ἔων αὐτοὺς μιγῆναι τοῖς ἔθνεσι. Ληνὸς τὸ θυσια στήριον, ἦτοι ὁ τόπος τῶν σπονδῶν. Πύργος ἢ Σιών, ἢ ὁ οὐρανός. Γεωργοὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ καὶ οἱ σοφοί, καὶ οἱ κατὰ καιροὺς διδάσκαλοι. Ἀπεδή μησε δὲ ὁ οἰκοδεσπότης, ὅτε οὐκέτι ἡμέρα ἐν στύλῳ νεφέλης καὶ νυκτὸς αὐτοῖς ἐν στύλῳ πυρὸς ἐπιφαίνε ται. Ἡ ἢ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία, ἢ μὴ παρὰ πόδας 17.301 ἀπαιτοῦσα τοὺς Ἰουδαίους τὴν τῶν πταισμάτων τι μωρίαν. Ἀπαίτησις δὲ καρπῶν ὁ ἔννομος βίος· Καί ρος αὐτῶν ἢ προφητικὴ ἀπαίτησις· Δοῦλοι πρῶτοι καὶ δεῦτεροι παθόντες ἄτοπον, οἱ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀποσταλέντες προφήται, οἷς τὸν μὲν ἔδηραν, ὡς Μιχαίαν, πατάξαντος ἐπὶ σιαγόνα Σεδεκίου· τὸν δὲ ἀπέκτειναν, ὡς Ζαχαρίαν, μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου· τὸν δὲ ἐλιθοβόλησαν, ὡς Ζαριουὺ υἱὸν Ἰωδαῆ τὸν ἱερέα. Τάχα δὲ ἀμπελῶν, ἢ ἡ βασι λεία τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ μυστήρια αὐτοῦ ἐν νόμῳ καὶ προφήταις, καὶ τῇ ἄλλῃ φυσιολογίᾳ. Καρποὶ δὲ ὁ ἐν ἀρετῷ ἐν ἡθεσι βίος. Φραγμὸς ὁ λογικὸς τόπος, καὶ τὸ γράμμα, ὡς μὴ κατοπτεῖτο τοῖς ἔξω τὰ κεκρυμ μένα μυστήρια. Ληνὸς τὸ βάθος τῆς δεχομένης τοὺς καρποὺς τοὺς τῆς ψυχῆς, πᾶν ἐπὶ πόλεμον ἐπιβαλ λούσης. Πύργος καὶ διηρημένος περὶ Θεοῦ λόγος. Ναὸς μὲν ἢ τοῦ ἐν αὐτῷ θείου ναοῦ. Γεωργοὶ οἱ πρῶτοι πιστευθέντες τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ· οἷς ἀποδὴ μεῖ εἰς τὴν αὐτοῦ περιουσίαν, δὸς ἀφορμὴν, ἕξ ὧν αὐτὸς ἐφύτευσε, φραγμὸν τε ἔθηκεν, ὥρυξεν, ὠκοδόμησε, τοῦ φέρειν καρπὸν. Καιρὸς καρπῶν, ὃν οἶδεν οἰκοδεσπότης, τάχα οὐχ

ὅτι ἐκφύειν φύλλα, ἢ κυπρίζειν, ἢ ὀμφακίζειν, ἢ τρυγᾶσθαι· οἷον οἱ τῆς νηπιότητος, ἢ τῆς συμπληρώσεως τοῦ λόγου, ἢ οἱ τῆς ἐν ἀρετῇ προκοπῆς, ἢ ἀρχῆς· οἱ δὲ τῆς ἀγάπης, καὶ χαρᾶς, καὶ εἰρήνης, καὶ τῶν λοιπῶν. Δούλοι οἱ προφῆται τὰ πνευματικὰ καρπώματα ἀπαιτοῦντες προσάγειν ὡς ἱερεῖς τῷ Θεῷ. ΚΕΦ. ΚΔ'. Στίχ. με'. Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δούλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ; Τάχα παροξύνων εἰς τὸ ζητῆσαι ἓνα τινὰ σπάριον. Τῆ γὰρ τοῦ ἄρα ἀμφιβολία τὸ σπάριον ἔδειξε τοῦ τοιοῦτου οἰκονόμου, καὶ οὐκ ἄλλον αὐτοῦ τὸν πιστὸν καὶ φρόνιμον οἰκονόμον εἰδὼς, κατασταθμαζόμενον ἐπὶ τοῖς τοῦ Πατρὸς ἔργοις, λέγω δὲ ἐπὶ τῇ ἀνθρωπότητι. Ὡς γὰρ περὶ ἐτέρου λέγει, ἐπισκιάζων αὐτὸ τῇ ὑπερβολῇ τῆς σοφίας. Δούλον δὲ ἑαυτὸν εἶπε διὰ τὸ μορφὴν δούλου λαβεῖν. Ὅρα δὲ εἰ μὴ τοιαῦτα ἐγχειρισθέντας ἐπισκόπους καὶ διδασκάλους δυσωπεῖ ὁ λόγος φρονίμως ἐκάστῳ τὰ κατ' ἀξίαν χρῆσθαι, καὶ ἐπιστημόνως τὰς πνευματικὰς διατάξεις τροφᾶς καιρῶ ποσότητος, ποιότητος. Τὸ δὲ, τίς ἄρα, εἶπεν, οὐχ ὡς ἀγνοῶν, ἀλλ' ἵνα μὴ περιεργάζωνται. Ἀρμόζει δὲ ὁ λόγος καὶ κατὰ παντὸς τοῦ ἐμπιστευθέντος τι παρὰ τοῦ Θεοῦ, εἴτε χρήματα, εἴτε ἀρχὴν, εἴτε δυναστείαν ἄλλην τινά. Δεύτερον δὲ ἀπαιτεῖται ὁ οἰκονόμος πίστιν καὶ φρόνησιν, ἵνα μήτε κλέψῃ τὰ δεσποτικά, ἀλλὰ καὶ δεόντως αὐτὰ οἰκονομήσῃ. Ἡ τὸν ἔχοντα πρὸς Θεὸν ἀγαθὴν συνείδησιν, καὶ μὴ ἀφ' ἰστάμενόν τινος τῶν δεόντων. Καὶ τὸν ὀρθῶς διδάσκοντα λέγει πιστόν. Φρόνιμον δὲ τὸν μὴ παραφερόμενον ταῖς τῶν αἰρετικῶν μωρολογίαις, ἀλλὰ διακρίνοντα τὸ ἀκριβὲς τοῦ λόγου, ἢ τὸν μὴ πειρόμενον 17.304 ἀμαρτίαις, διὰ τὸ μὴ ποικίλον καὶ πολύτροπον τῶν ἀνθρώπων. Τὸν εἰδότα πότε δεῖ ἐλέγξαι, ἢ ἐπιτιμῆσαι, ἢ παρακαλέσαι, ἢ διδάξαι· καὶ τίνας μὲν ποτίσαι δεῖ γάλα, τίσι δὲ μεταδοῦναι τῆς στερεᾶς τροφῆς. ΚΕΦ. ΚΕ'. Στίχ. α'. Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες, λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. Δέκα παρθένοι εἶναι φασὶ τὰς ἐν ἐκάστη ψυχῇ αἰσθήσεις τοῦ ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν ἀνθρώπου, ἀποστάσας εἰδωλολατρίας καὶ τῶν κοσμικῶν ἐπιθυμιῶν, τῷ παραδέξασθαι, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, τὸν τοῦ Θεοῦ καθαρὸν λόγον, καὶ παρθενοποιηθῆναι. Εἰσὶ δὲ αἵ τε κοινῶς νοούμεναι, καὶ αἱ ἐν παροιμίαις κείμεναι, αἱ καὶ ἀνακολουθοῦσαι, ὡς αἱ ἀρεταὶ τῆς ὑποστάσεως Χριστοῦ. Διὸ καὶ ἐντοπείατ'. οὐχ αἱ μὲν μωραὶ, αἱ δὲ φρόνιμοι. Ἀλλὰ μία καὶ πᾶσαι ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν, αἱ παραδεξάμεναι τὸ περὶ Χριστοῦ μυστήριον. Ἐξίασι γὰρ ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου πλάνης, σπεύδουσαι πρὸς τὸν ἐτοίμως ὀρμῶντα πρὸς αὐτάς. Ἄλλο Ὀριγένους. Ἐτερον ἢ παρθενία παρὰ τὴν ἐλεημοσύνην, καὶ ἕτερον ὁ νοῦς παρὰ τὸ σῶμα· καὶ τοῦτο λήψει εἰς τὰς δέκα παρθένας. Φρόνιμοι μὲν οὖν αἱ τοῦ κατὰ λόγον βιοῦντος αἰσθήσεις· μωραὶ δὲ αἱ τοῦ ἐναντίως καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πολιτευομένου. Λαμπάδες ἢ πανάρετος πράξις· ἔλαιον δὲ ὁ ἐπιχεόμενος λόγος τοῦ ψυχικοῦ, τοῦ τὴν ἀγαθὴν πρᾶξιν ἐργαζομένου. Καθεύδουσιν οἱ ἀπανιστάμενοι τοῦ ζωτικοῦ τόνου. Οὐκ ἀπολλύουσιν οὖν τὰς λαμπάδας αἱ φρόνιμοι, οὐδὲ ἀπροσεκτοῦσι περὶ τὴν τήρησιν τοῦ ἐλαίου. Ἐμβοῶσιν οἱ ἄγγελοι ταῖς κοιμωμέναις αἰσθήσεσι, διεγείροντες αὐτάς· τουτέστι τὰ λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν. Κόσμος λαμπάδων ἢ κατὰ τὰς αἰσθήσεις εὐαγγελικῆς χρῆσις· ὀφθαλμῶν ἐπὶ τοῦ θαυμάζειν τὸν πεποιηκότα, καὶ μύειν ἵνα μὴ ἴδωσιν ἀδικίαν· ἀκοῆς καὶ παραδεχομένης μάταιον, μήτε κρίσιν αἵματος, τοῦ δὲ ἴσου λόγου· γεύσεως αἰσθιούσης Χριστὸν τὸν Κύριον· ὀσφρήσεως Χριστοῦ εὐωδία ἀπολαυούσης, καὶ τοῦ ἐκ κενωθέντος μύρου· ἀφῆς ἀπτομένης τοῦ Λόγου, ὡς Ἰωάννης λέγει· Αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ Λόγου τῆς ζωῆς. Μεσονύκτιον δὲ γίνεται ἡ φωνή· ἐκείνη τῇ ὥρᾳ, ἣ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, ἐν ἣ καὶ ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν. Φωνή ἐστὶν ἡ σάλπιγξ, ἢ τοὺς νεκροὺς ἐγείρουσα, καὶ ἐξάγουσα ἐκ τῶν τάφων. Ἐχει δὲ καὶ μυστικὸν νοῦν τὸ ἐξέλθετε. Ἐὰν γὰρ μὴ

ἐξέλθωμεν, τὸν νυμ φίον ἀπαντῆσαι οὐ δυνάμεθα. Λαμπάδα τῆς παρ θενίας ὁ τῆς γνώσεως φωτισμός· ἔλαιον δὲ εἰς τὰς λαμπάδας ἢ ἐν ἐπιγνώσει σπουδῆ, καὶ τῶν ἐντολῶν ἐργασία. Αὕτη γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν διαφυλάττει φῶς, 17.305 ἀπλοῦν τὸν ὀφθαλμὸν διατηροῦσα, ὥστε φωτίζεσθαι ὅλον ἡμῶν τὸ σῶμα, κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον. Αἱ μὲν οὖν λαβοῦσαι τὴν ἐπιμελῆ σπουδὴν πρὸς τὴν τῶν ἐντολῶν ἐργασίαν φρόνιμοι· αἱ δὲ ἀμελεῖς μωραὶ, τὸν προσήκοντα καιρὸν ἀναλώσασαι εἰς τὴν τῶν ματαίων σπουδῆν. Τὸ δὲ, ἐκάθευδον, τὴν κοίμησιν τοῦ θανάτου λέγει· τὸ μεσονύκτιον δὲ, τὸ αἰφνί διον δηλοῖ καὶ τὸ ἀπροσδόκητον, ἅμα καὶ τὸ φοβερόν. Καὶ ταῖς μὲν ἐξαναστάσαις πάρεστιν ἃ ἐπόνεσαν· τὴν δὲ ῥαθυμίαν περὶ τὴν εὐσέβειαν μηδὲν ἐπιφερομένων ἄρχεται στυγνάζειν ἢ ψυχῇ, καὶ οἶονεὶ κατα σβέννυσθαι, καὶ εἰς παραφροσύνην χωρεῖν, ὥστε οἷη θῆναι αὐτὰς διὰ τῆς ἐτέρων ἀρετῆς. Διὸ ἀποδοκιμάζονται, λεγόντων ἐκείνων, Μήποτε οὐκ ἀρκέσει ἡμῖν καὶ ὑμῖν. Πωλοῦσι δὲ τὸ ἔλαιον οἱ διδάσκοντες μι σθοῦ προσεδρεία, προσοχῆς, φιλομαθίας, φιλοπονίας. Ἡ πωλοῦντές εἰσι προφήται, ἀπόστολοι, εὐαγγελισταί, δι' ὧν τις μαθητευθεὶς τὴν ἀρετὴν ἐργάζεται. ΚΕΦ. ΚΖ'. Στίχ. ια'. Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν, λέγων· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ὡς ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκλήματι κατακριθέντα αὐτὸν ἐρωτᾷ Πιλάτος λέγων· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ζητεῖ μυκτηρίζων, ἢ ἀμφιβάλλων οὕτως ἐρωτᾷ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἡρέμα, ὑπαινιττόμενος τὸ ναί, ὡς πάντων ἀνθρώπων βασιλεὺς, ἔφη τὸ, Σὺ λέγεις. Ἐπεὶ ὁ μὲν ἀρχιερεὺς δικαστικῶς ἠρώτα λέγων· Εἶπέ ἡμῖν εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς, Πιλάτος δὲ ἀποφαντικῶς. Ὅρα δὲ εἰ μὴ τὸ μὲν, Σὺ εἶπας, τῷ ἀρχιερεῖ λεγόμενον, τὸν δισταγμὸν αὐτοῦ λεληθότα ἐλέγχει· τὸ δὲ, Σὺ λέγεις, τῷ Πιλάτῳ, τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ κυροῖ. Ἦν γὰρ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, μήτε εἰπὼν ναί, ἵνα μὴ δῶ εὐλόγον ἀφορμὴν τῷ Πιλάτῳ καταδικάζειν. Διὰ τὸ ἀμετάτρεπτον αὐτῶν οὐδὲ αὐτοῖς ἀντιφθέγγεται. Καλῶς δὲ οὐδὲ τῷ Πιλάτῳ ἀπεκρίθη, ὅτι ἀμφιβάλλει εἰ χρὴ αὐτὸν πρὸς τὰς ἀδίκους κατηγορίας ἀπολογεῖσθαι, καὶ ὅτι διχογνωμῶν ἐστὶ περὶ αὐτῶν. Δήλον γὰρ ἦν, ὅτι, εἰ ἀπελογήσατο καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν οὐδενὶ ἔνοχον ἐγκλήματος, ἀπέλυσε ἂν ὁ δικαστὴς αὐτὸν, λαβὼν ὁδὸν τοῦ χρηστὰ περὶ αὐτοῦ ἀποφύνασθαι. Ὅθεν καὶ ὁ ἡγεμὼν ἐθαύμαζεν αὐτὸν, πῶς, δυνάμενος εἰπεῖν πολλὰς ἀπολογίας, ἐσιώπα. Διὸ καὶ ὡς θέλων αὐτὸν ἀπολύσαι, εἰς τοῦτο αὐτὸν προετρέπετο· ὅτι γὰρ φθόνῳ παρεδόθη, καὶ Πιλάτῳ δήλον ἦν. Οὐχ ἀπλῶς δὲ θαυμάζει, ἀλλὰ καὶ λίαν· τάχα μὲν διὰ τὸ ἄτρεπτον καὶ ἀτάραχον αὐτοῦ πρὸς θάνατον, καὶ ἐν τούτοις γαληνὸν τοῦ προσώπου· ἢ καὶ τὴν ὑπὲρ ἀνθρώπων αὐτοῦ μακροθυμίαν ἐθαύμαζεν. Εἰκὸς ἄρτι ὑποσπόνδων γενομένων Ῥωμαίοις Ἰουδαίων, τὸ κεχαρισμένον αὐτοῖς ὦντο ἐν τῇ ἑορτῇ συγχωρεῖσθαι. Καὶ Σαοὺλ δὲ, συγχωρήσας τῷ λαῷ τὸν Ἰωνάθαν, δηλοῖ πρὶν αὐτοῖς καὶ τοιοῦτον. Ὡς νο 17.308 μίζων δὲ, ὅτι τὸν ἀναίτιον, ἢ τὸν μυριοῖς ἐγκλήμασιν ὑπαίτιον αἰτήσονται, εἶπε τοῦτο ὁ Πιλάτος, ὡς δικαίοις οὔσιν. Ἦδει γὰρ, ὅτι οὐδὲν σαφῆ ἔλεγχον εἶχον κατ' αὐτοῦ. Παλαιοῖς δὲ πάνυ ἀντιγράφοις ἐντυχῶν, εὔρον καὶ αὐτὸν τὸν Βαραββᾶν Ἰησοῦν λεγόμενον. Οὕτως γοῦν εἶχεν ἢ τοῦ Πιλάτου πεῦσις ἐκεῖ· Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; Ἰησοῦν τὸν Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; Ὡς γὰρ ἔοικε, πατρωνυμία ἦν τοῦ ληστοῦ ὁ Βαραββᾶς, ὅπερ ἐρμηνεύεται διδασκάλου υἱός. Συντιθέμενον οὖν τὸ τοῦ Βαραββᾶν ὄνομα σημαίνει υἱὸς τοῦ διδασκάλου ἡμῶν. Καὶ τίνος ἄρα διδασκάλου υἱὸν χρὴ νομίζειν τὸν ἐπίσημον ληστήν, ἢ τοῦ ἀνδρὸς αἱμάτων, τοῦ ἐξ ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνου, ὃν καὶ μέχρι τῆς δευρο μᾶλλον αἰροῦνται οἱ μαθόντες παρ' αὐτοῦ ἀνθρωποκτονεῖν, ἢ τὸν ζωοποιοῦντα τοὺς ἀνθρώπους, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν; Κρινόμενος ὑπὸ τοῦ Πιλάτου, ἐχρημάτιζε τῇ τούτου γυναικί, ἵνα τῇ μὲν σιωπῇ τὴν ἀνδρείαν καταπλαγῇ, τῷ δὲ χρηματισμῷ γνῶ, ὅτι οὐκ ἀνθρώπων, ἀλλὰ Θεὸν κρίνει. Διὰ δὲ τοῦτο αὐτὸς οὐκ εἶδεν ἢ ἵνα μὴ σιωπήσῃ τῷ ὄναρ, ἢ ὅτι οὐκ ἐπιστεῦετο, ἢ ὅτι ἀνάξιος ἦν, ἢ ἵνα ἀκούσας ἃ ὑπέμεινεν ἢ γυνή, συμπαθήσῃ. Οὐ γὰρ

μόνον εἶδε τὸ ἐνύπνιον, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἔπαθε, καὶ ἐν νυκτὶ πρὸς τὸ φοβερώτερον γίνεσθαι. Ἄλλως τε δὲ Προνοίας ἔργον τὸ ὄναρ, οὐ λεγόμενον μὲν τί ἦν, δεικνύον δὲ, ὅτι οὐχ ἵνα μὴ πάθῃ ὁ Ἰησοῦς ἐδείχθη, ἀλλ' ἵνα σωθῆ ἡ γυνή. Μακαρία δὲ ἡ τοιαῦτα ἀπέχουσα ἐν ὀνείροις τὸ παθεῖν, ἵνα μὴ ὑπερπάθῃ. Εἰ δὲ σύμβολόν ἐστιν αὕτη τῆς ποτε ὑπὸ Πιλάτου κυριευομένης Ἐκκλησίας, καὶ οὐκέτι οὔσης αὐτῷ ὑποχειρίου διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν γὰρ, ἀλλόφυλος γὰρ ἡ γυνή. Στίχ. με'. Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. Περὶ ταύτης τῆς ἐκλείψεως καὶ ὁ προφήτης Ζαχαρίας εἰπὼν· Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, φησὶν, οὐκ ἔσται φῶς. Καὶ ψῦχος καὶ πάγος ἔσται μίαν ἡμέραν. Καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ Κυρίῳ. Καὶ οὐχ ἡμέρα, καὶ οὐ νύξ· καὶ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς. Εἰπὼν δὲ τὸ σκότος τὸ ἐσκοτίσθαι τοὺς βάλλοντας χεῖρας τῷ φωτί. Ὡς γὰρ Αἰγυπτίους σκότος, καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ φῶς· οὕτως καὶ νῦν τῇ μὲν Ἐκκλησίᾳ φῶς, τοῖς δὲ Ἰουδαίοις σκότος τριῶν ἡμερῶν, φωτὸς πατρικοῦ, ἀπαυγάσματος Χριστοῦ, ἐκλάμψεως ἀγίου Πνεύματος. Καὶ ἐπεὶ ἐν τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ γεγένηται ὁ ἄνθρωπος, εἰκὸς δὲ αὐτὸν ἐν τῇ ἕκτῃ ὥρᾳ ἐσφάλλαι· τάχα διὰ τοῦτο ὁ ὑπὲρ σωτηρίας ἀνθρώπων πάσχων ὥρα ἕκτη ἐκρεμάσθη. Τοῦτό ἐστι τὸ σημεῖον, ὅπερ ἔμπροσθεν αἰτοῦσιν ὑπέσχετο δώσειν, λέγων· Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπὶ 17.309 ζητεῖ, καὶ ἐξῆς· καὶ, Ὅταν ὑψώσητε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου τότε γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ εἰμι. Καὶ γὰρ πολλῶ θαυμαστότερον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσηλουμένου ταῦτα γενέσθαι ἢ ἐπὶ γῆς βαδίζοντος. Οὐ ταύτη δὲ μόνον τὸ παράδοξον ἦν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ γέγονεν ὅπερ ἐζήτησαν, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ὅπερ οὐδὲ πρότερον συνέβη, ἀλλ' ἐν Αἰγύπτῳ μόνον, ὅτε καὶ τὸ Πάσχα ἐτελεῖτο· καὶ γὰρ ἐκεῖνα τύπος ἦν τούτων. Ἴνα γὰρ μὴ εἴπωσιν ἔκλειψιν εἶναι τὸ γεγενημένον, διὰ τοῦτο τῇ ἰδ' γίνεται, ὅτε ἔκλειψιν συμβῆναι ἀμήχανον. Ἐν μέσῃ δὲ ἡμέρᾳ, ἵνα πάντες οἱ τὴν γῆν οἰκοῦντες μάθωσιν, ὅτι πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἡμέρα ἦν. Καὶ Φλέγων δὲ τις παρ' Ἑλληνιστοῦ φιλόσοφος μέμνηται τούτου τοῦ σκότους, ὡς παραδόξως γεγενημένου ἐν τῇ ἰδ' τῆς σελήνης· ὅτε οὐ πέφυκεν ἔκλειψις γίνεσθαι, ὅτε πολὺ ἀπέχει τὸ τοῦ ἡλίου διάστημα, ὅσον ἀπ' ἀρχῆς τοῦ οὐρανοῦ ἕως τέλους. Τότε γὰρ γίνονται ἐκλείψεις, ὅταν πλησιάσωσιν ἀλλήλοις οἱ δύο οὗτοι φωστῆρες. Γίνεται γὰρ ἔκλειψις ἡλίου συνοδικῶς ὑποδραμούσης αὐτὸν σελήνης, οὐ πανσελήνῳ, ὅτε διάμετρος ἐστὶ τῇ σελήνῃ. Τοῦτο δὲ γέγονεν, ὡς πενθούσης τῆς κτίσεως ἐπὶ τῷ γεγονότι, καὶ διὰ τοῦτο δηλούσης, ὅτι, τῆς παροινίας ταύτης πραχθείσης ἐξ Ἰουδαίων, ἐσκοτίσθη αὐτῶν ὁ νοῦς, καὶ ἀπέστη ἀπ' αὐτῶν ὁ νοητὸς ἥλιος. Εἴτε γὰρ αὐτὸν ἐνόμιζον τοῦτο πεπονηκέναι, ἔδει πιστεῦσαι καὶ φοβηθῆναι· εἴτε οὐκ αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν Πατέρα, καὶ ἐκ τούτου ἔδει κατανυγῆναι. Ὁρμιζόμενον γὰρ ἦν τὸ σκότος ἐκεῖνο, καὶ δεῖγμα τοῦ μέλλοντος λαβεῖν τοὺς θεομάχους τε καὶ μισοφόνους. Διὰ τοῦτο γὰρ μετὰ πάντων τῆς παροινίας τοῦτο γίνεται, ὅτε κόρος ἔλαβε τῶν σκωμμάτων, καὶ πάντων ἐφθέγγαντο ὅσα ἠθέλησαν. ΚΕΦ. ΚΗ'. Στίχ. ιη'. Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. Τὸ, Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία, καὶ ἐξῆς, εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν νόει. Εἰ δὲ καὶ εἰς τὴν θεότητα θεωρεῖν, καὶ οὕτω λήψῃ τὸ Ἐδόθη μοι ἐξουσία, ἀντὶ τοῦ Ἐχωρήθη. Ἐδόθη, ἠνέχθη μοι, περὶ τοῦ αὐτεξουσίου ἐπιστεύθη. Χώραν ἔσχεν ἡ ζωὴ πρῶτον μὲν ἐν τοῖς ἄνω, εἶτα νῦν καὶ ἐν τοῖς κάτω· οὓς θαρρόντες βαπτίσατε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος. Εἰς ὁ σώζων, μία ἡ σωτηρία. Εἰς ὁ ζῶν Πατήρ, ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Εἰς ἐστὶν οὐ συναλοιφῆ τῶν τριῶν, ἀλλ' οὐσίᾳ μιᾷ· τρεῖς δὲ ὑποστάσεις τέλειαι ἐν πᾶσι, καὶ κατάλληλοι. Κατὰ φύσιν ἐγέννησεν ὁ Πατήρ· διόπερ ὁμοούσιος ἐγεννήθη. Οὐ σῶμα ὁ Θεός· διὰ τοῦτο οὐκ ἀσταρεῦσιν ἢ κίνησιν, ἢ τι τῶν τοιούτων, ἃ ἐν τοῖς σώμασι θεωρεῖται, ὁ Θεὸς ὁ ἀσώματος ἐγέννησεν. Ἐνυπόστατος ἡ γέννησις· ἀπετέχθη ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱός.

